

Betoninen viljelypöytä on leikkipihan helmi

Minnamaria Koskela

taidehistorioitsija, toimittaja
Kulttuurikompassi
minnamaria.koskela@kulttuurikompassi.fi

Betoni on monenlaiset esteettiset ratkaisut mahdollistava ja säännestävä materiaali, joka sopii myös leikkipuistojen kalusteisiin. Helsingin Ruskeasuolla toimivien erityiskoulujen pihalle tehtiin betonista viljelypöytä ja istuinpenkkien jalustat, jotka taktiilin pintansa ansiosta edistävät myös näkövammaisten oppimista.

Kevään tuloa on Helsingin Valteri-koulu Ruskiksessa odotettu tänä vuonna tavallista enemmän. Viime syksynä koulun käyttöön valmistui uusi leikkipiha, jonka keskellä on veistoksellisen kaunis betoninen viljelypöytä, jonka istutuslaatikoihin koululaiset pääsevät nyt kylvämään siemeniä ja istuttamaan taimia.

Ruskis on erityiskoulu, jonka oppilaista osa käyttää erilaisia apuvälineitä, kuten pyörätuolia. Samassa vuonna 1952 valmistuneessa rakennuksessa toimii myös ruotsinkielinen näkövammaisten koulu Skilla. Oppilaita kouluissa on yhteensä noin 60. Ennen perusparannusta koulun pihalla oli laaja nurmikkenttä, pari keinua, hiekkalaatikko ja leikkimökki.

– Nurmialue oli kaunis, mutta siellä oli vaikea liikkua pyörätuolilla. Uusi piha on esteetön ja pyörätuoleilla pääsee liikkumaan koko alueella. Viljelypöydän hiekkalaatikot ovat esteettömästi sijoitettut ja pyörätuolillakin pääsee hyvin niiden äärelle, Ruskiksen liikunnan lehtori *Elisa Raivio* kertoo tyytyväisenä.

Kunniamaininta Esteetön

Suomi 2017 -kilpailussa

Monet Valteri-koulu Ruskiksen oppilaista eivät vapaa-aikanaan juuri vietä aikaa ulkona, joten koulupäivien aikana tapahtuva ulkoilu on heille tärkeää. Leikkipihan uudistamiseen haluttiinkin satsata tavallista enemmän ja se päätettiin toteuttaa esteettömyyttä noudattaen.

– Tavoitteenani oli suunnitella eri aisteja tukeva esteetön leikkipiha, joka mahdollistaa lasten osallistumisen monenlaiseen toimintaan

ja tukee lasten itsenäistä liikkumista ulkona, leikkipihan esteettömyysasiantuntijana toiminnut teollinen muotoilija *Aino Kiviranta* kertoo.

Hankkeen tilaajana oli *Senaattikiinteistöt Oy*, jonka vuokralaisina koulut ovat. Pihan suunnittelusta vastasi moniammatillinen tiimi, jonka pääsuunnittelijana toimi maisema-arkkitehti *Jenny Asanti Sito Oy:stä*. Rakennesuunnittelusta vastasi *Expecon Oy* ja pääurakoitsijana toimi *Viherpojat Oy*. Pihan betonielementit, betonisen viljelypöydän ja istuinpenkkien betoniset jalustat valmisti hollolainen *Rakennusbetoni- ja Elementti Oy*.

– Lähdimme mukaan hankkeeseen, sillä haluamme kehittää työntekijäpuolen osaamista. Vakiotuotannossamme on paljon betonisia erikoistuotteita, mutta niistä poikkeavat erikoisprojektit tuovat työntekijöiden arkeen vaihtelua ja niiden myötä heidän ammattitaitonsa kehittyy monipuolisemmaksi, tehdaspäällikkö *Teemu Teno* Rakennusbetoni- ja Elementti Oy:stä kertoo.

Leikkipiha palkittiin toukokuussa kunniamaininnalla Esteetön Suomi 2017 -kilpailussa. Sen suunnittelussa ja toteutuksessa oli palkintoraadin mielestä huomioitu esteettömyys perustasoa kattavammin ja laaja-alaisemmin. Esteettömiä leikkialueita on Suomessa toteutettu toistaiseksi vain muutamia, joten Valteri-koulu Ruskiksen piha toimii suunnan näyttäjänä tuleville hankkeille.

1 Yleiskuva leikkipihasta. Leikkivälineistä osa tilattiin valmiina ja osa mitoitettiin uudestaan kyseisen pihan käyttäjiä varten, kuten Berliner Seilfabrikin valmistama suuri kiipeilyteline Karhunpesä. Betoninen viljelypöytä ja penkkien jalustat suunniteltiin kyseistä kohdetta varten.

2 Istutuslaatikkomodulin äärelle ympyrän sisäpuolelle mahtuu kaksi pyörätuolia käyttävää oppilasta ja sen ulkopuolelle useita seisoma-asennossa työskenteleviä. Pöydän valmisti Rakennusbetoni- ja Elementti Oy.

1

2

3

Esteetön piha sopii kaikille

Aino Kivirannan tavoitteena on saada muotoilun avulla aikaan parempaa ja tasa-arvoisempaa ympäristöä. Hän on tutkinut muotoilua esteettömyyden näkökulmasta jo opiskeluajoista lähtien. Aalto-yliopistolla lopputyötä tehdessään hän tutki leikkivälineiden leikittävyyttä ja esteettömyyttä, ja suunnitteli esteettämiä leikkivälineitä leikkipuistoon. Näitä ideoita hän sovelsi Valteri-koulu Ruskiksen pihan suunnittelussa.

– Suunnittelijat pystyvät työllään vaikuttamaan paljon siihen, miten muut ihmiset kokevat ympäristön ja miten he pystyvät osallistumaan eri toimintoihin. Muotoilijoiden vastuusta ja erilaisista vaihtoehdoista pitäisi puhua nykyistä enemmän. Tehdyt valinnat vaikuttavat siihen, millaiseksi rakennettu ympäristö muodostuu, Kiviranta pohtii.

Lopputyössään Kiviranta tutki, voiko erityisryhmien, kuten näkövammaisten ja liikuntarajoitteisten lasten tarpeita vastaava suunnittelu johtaa lopputulokseen, joka edustaa parempaa muotoilua kaikkien käyttäjäryhmien näkökulmasta. Äärimmäisten käyttäjäryhmien, kuten täysin sokeiden lasten tarpeisiin suunnitellut ratkaisut osoittautuivat johtavan uudenlaisiin ratkaisuihin, jotka palvelevat myös niitä lapsia, joilla ei ole erityistarpeita.

– Pysin suunnittelemaan leikkivälineitä, jotka eivät ole stigmatisoivia tai alleviivaavia.

Erityisvälineisiin liittyy paljon ennakkokäsityksiä, kuten kuka niitä saa käyttää, miten ja milloin, Kiviranta toteaa.

Taktiilisuus osana moniaistista oppimista

Opettajien toiveena oli, että leikkipihalle saataisiin pyörätuolikäyttöiset viljelypöydät. Näitä voidaan hyödyntää elämyksellisen ja osallistavan oppimisympäristön toteuttamiseen, johon uusi, vuonna 2016 käyttöön otettu opetussuunnitelman rohkaisee. Esteettämiä istutuslaatikoita ei kuitenkaan ollut saatavilla, joten Kiviranta suunnitteli ne itse.

– Pihalle haluttiin monipuolinen pöytätaaso, jonka äärelle pääsee helposti erikorkuisilla pyörätuoleilla. Suunnittelin leikkipihan keskelle betonisen viljelypöydän, jossa on 25-30 senttimetriä syvät istutuslaatikot, joihin istutetaan kasveja ja seurataan vuoden kiertoa opetussuunnitelman mukaisesti, Kiviranta kertoo.

Viljelypöydän lisäksi hän suunnitteli puille istuinpöydille betoniset jalustat, joiden myötä penkkien korkeus muuttuu ja niiden käyttömahdollisuudet monipuolistuvat. Kiviranta valitsi materiaaliksi betonin sen monipuolisuuden, ajattomuuden ja visuaalisuuden vuoksi. Betonin myötä taktiilien pintojen ja kaarevien muotojen tekeminen tuli mahdolliseksi. Viljelypöytäkokonaisuus muodostuu kaarevista moduleista, jotka on aseteltu ympyrän muotoon.

4

3 Viljelypöydän kaarevaan ulkopintaan toteutettiin kasvisto graafisella betonilla. Seoksena käytettiin mustaa kiviainesta 35R Hyvinkään musta gabro. Taustalla kiipeilyteline Karhunpesä.

4 Yksityiskohta kasviston taktiilista pinnasta. Kohokuvion ansiosta myös näkövammaiset pystyvät tutkimaan kasveja

5

Laatikoiden ulkopintaa koristaa kasvisto, joka on toteutettu graafisella betonilla.

– Halusin kokeilla, toimiiko graafisella betonilla toteutettu kuvio taktiilina pintana, jota voidaan tunnustella ja joka kohokuvion ansiosta voisi tukea myös näkövammaisten oppimista, Kiviranta kertoo.

Betonilaaduksi valittiin yleisesti käytetty betoni C30/37 ja rapid-sementti CEM I 52,5N. Graafisen betonin kuvion seos tehtiin mustalla kiviaineksella 35R Hyvinkään musta gabro, joka muodosti hyvän kontrastin vaalean betonin kanssa.

Muottityö oli haastavinta

Viljelypöydän suunnittelu ja valmistaminen oli haastavaa, sillä esteettömyys piti sovittaa yhteen teknisten vaatimusten kanssa.

– Reunaehdot olivat tiukkoja ja kompromisseja piti tehdä. Olihan se aikamoista modäämistä, muistelee Kiviranta.

Hollolassa toimiva perheyritys Rakennusbetoni- ja Elementti Oy valmisti viljelypöydän mittatilaustyönä. Kaikkien vaikeimmaksi osoittautui muottien tekeminen.

– Aluksi meidän omat muottitimpurit pyörittelivät aihiota, mutta lopulta muotit tilattiin naapurissa sijaitsevan huonekalutehtaan puusepiltä. Graafinen pinta ja kaarevat muodot saatiin toteutettua ongelmitta, mutta vaativinta

oli erilaisten syvennysten toteuttaminen, Teemu Teno kertoo.

Esteetön viljelypöytä on herättänyt paljon ihastusta, ja sen voisi ajatella sopivan virikkeeksi myös vanhainkoteihin ja palvelutaloihin, joissa moni asukas liikkuu rollaattorin tai pyörätuolin avulla. Veistoksellisen ulkonäkönsä ansiosta se sopii monenlaisiin rakennettuihin ympäristöihin.

– Erikoisprojekteistahan noin 95 % ei koskaan päädy tuotantoon, mutta niiden myötä voi tulla uusia ideoita. On jännä nähdä, mihin tämä viljelypöytä vielä johtaa, Teno miettii innoissaan.

Lisätietoja:

- Aino Kiviranta
aino@seriousdesign.fi
tel +358 503688609
- www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/estee-ton-suomi-palkinto-2017-hakuun
- Rakennusbetoni- ja Elementti Oy
www.rakennusbetoni.fi

5 Istuinpenkkien betonisiin jalustoihin tehtiin upotuksina eläinten jalanjälkiä tunnustelemista varten. Taktiili pinta edistää myös näkövammaisten oppimista.

Mikä on Valteri?

Valtakunnallinen Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri tarjoaa asiantuntemusta monenlaisiin oppimisen ja koulunkäynnin haasteisiin. Valteri täydentää kunnallisia ja alueellisia oppimisen ja koulunkäynnin tuen palveluja.

Valterilla on kuusi toimipistettä, joiden yhteydessä toimii Valteri-koulu. Valteri toimii erilaisissa yhteistyöverkostoissa ja osallistuu monenlaisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri toimii Opetushallituksen alaisuudessa. Lue lisää: www.valteri.fi

6

7

6 Veistoksellista viljelypöytää ympäröivät asfaltti, betonilaatat ja mukulakivet muodostava hienon ympyräsommitelman. Istutuslaatikkomodulin äärelle ympyrän sisäpuolelle mahtuu kaksi pyörätuolia käyttävää oppilasta ja sen ulkopuolelle useita seisten työskenteleviä. Leikkipihahankkeen esteettömyysasiantuntijana toimi teollinen muotoilija Aino Kiviranta.

7 Lasten rakastamia hiekkakakkuleikkejä varten osa istutuslaatikkomoduleista on täytetty hiekalla.

8 Ympäröivä luonto tuotiin osaksi koululaisten arkea. Istuinpenkkien puiset siilit ja oravat valmisti äänekoskelainen Woodshell Oy.

Aino Kiviranta

8

Concrete table for potting is the highlight of children's play area

Concrete is a material that is weather-resistant and makes it possible to execute many different kinds of aesthetic solutions, making it a good material also for playground fixtures. A concrete table for potting, complete with concrete pedestals for seating, was designed and manufactured for the children's play area in the courtyard of the Ruskeasuon schools for special-needs children. The tactile surfaces of the fixtures promote the learning of also visually challenged students.

Some of the students of the special school use technical aids, for example a wheelchair. The school building which was completed in 1952 also contains the facilities of a school for Swedish-speaking visually challenged children.

The total number of students at the school is about 60.

In the renovation project, my objective was to create a play area that would support the different senses enabling children to participate in many types of activities, and to promote the independent movement of the children outdoors. The new courtyard is now barrier-free and allows wheelchair access everywhere in the area.

The versatile table counter built in the play area can be easily accessed with wheelchairs of different heights. The concrete potting table features 25-30 centimetres deep boxes for planting of plants to give the children the opportunity to learn about the annual cycle of plants.

The wooden benches with concrete pedestals vary in height, which broadens their possible applications.

Concrete is an excellent material for producing tactile surfaces and curved forms. The potting table complex consists of curved modules placed in the shape of a circle. The outer surfaces of the boxes are decorated with plant patterns realised with graphic concrete.

The accessible potting table is well suited as a source of stimulation also for retirement homes and residential care facilities where many of the residents use a walking frame or a wheelchair. The sculptured appearance of the table makes it a good addition in many types of built-up environments.